

Protokół
ze wspólnego posiedzenia Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej,
doraźnej Komisji ds. Klimatu, Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich
w dniu 16 listopada 2023 r. w Jaworznie

Posiedzenie prowadziła Iwona Jelonek, Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu i Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej.

PROPONOWANY PORZĄDEK POSIEDZENIA:

1. Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.
2. Zatwierdzenie protokołów z poprzednich posiedzeń Komisji.
3. Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.
4. Dekarbonizacja ciepła w ramach strategii osiągnięcia zobowiązań klimatycznych Polski (wystąpienia: prof. UŚ dr hab. Iwona Jelonek, Prezydent Miasta Jaworzna Paweł Silbert, Dyrektor MCKiS w Jaworznie Sebastian Kuś).
5. Część terenowa posiedzenia: przejazd na Stadion Sportowy MCKiS, Jaworzno ul. Moniuszki 95 – prezentacja urządzeń i maszyn do wytwarzania i spalania peletu z biomasy na potrzeby własne.
6. Sprawy różne, podsumowanie i zakończenie.

Ad. 1.

Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, otworzyła posiedzenie Komisji, przywitała wszystkich zebranych – zaproszonych gości oraz członków Komisji. Stwierdziła quorum potrzebne do podejmowania opinii i wniosków przez doraźną Komisję ds. Klimatu oraz Komisję Rolnictwa i Terenów Wiejskich; brak natomiast quorum Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Ad. 2.

Zatwierdzenie protokołów z poprzednich posiedzeń Komisji.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, poddała pod głosowanie projekt protokołu z posiedzenia doraźnej Komisji ds. Klimatu z dnia 9 listopada 2022 r.: (ZA – 3, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 1).

Ad. 3.

Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.

Kierownik Referatu ds. planowania w zakresie środowiska w Departamencie Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pani Agnieszka Fitrzyk, w skrócie przybliżyła założenia programu: aktualizacja jest wymuszona przepisami prawa (jeżeli jakość powietrza w danym województwie nie poprawia się i w okresie trzech lat od uchwalenia programu nadal są przekroczenia i jakość jest niewłaściwa, należy przeprowadzić aktualizację programu). Celem programu i jego aktualizacji jest podjęcie działań zmierzających do eliminacji przekroczeń standardów jakości powietrza. W naszym województwie te przekroczenia występują, ale ogólnie jakość powietrza się poprawia, co wynika z rocznej oceny jakości powietrza, której dokonał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska za 2022 rok.

Program podlegał opiniowaniu, współpracowaliśmy z gminami, ponieważ one są głównym odbiorcą tego dokumentu i ich praca w terenie spowoduje, że jakość powietrza w województwie śląskim się poprawi. Program ochrony powietrza oraz przede wszystkim uchwała antysmogowa spowodowały akcję wymiany źródeł ciepła. Coroczna sprawozdawczość pokazuje, że jesteśmy liderem, jeżeli chodzi o tę wymianę (szereg konkursów, programów dofinansowania). Działania są skupione na sektorze komunalno-bytowym. Problem został zidentyfikowany: niska emisja, dlatego należy wyeliminować nieefektywne źródła ciepła. Gminy dobrze sobie radzą z egzekwowaniem uchwały antysmogowej, mają narzędzia kontrolne. Mamy harmonogram działań naprawczych dla pięciu stref. Program zawiera zwiększone działania edukacyjne, informacyjne i kontrolne (również rekontrolne). Przeprowadzono także konsultacje społeczne. W działaniach zostały ujęte również powiaty, które mogą przeprowadzać

kontrole u przedsiębiorców, w tym w stacjach diagnostycznych. W dokumencie jest także mowa o kontrolach w dniach, kiedy ogłaszany jest alarm smogowy.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, poprosiła o chwilowe przerwanie tego punktu w celu zatwierdzenia protokołów z posiedzeń Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich.

Ad. 2. /kontynuacja/

Zatwierdzenie protokołów z poprzednich posiedzeń Komisji.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, poddała pod głosowanie projekty protokołów z posiedzeń Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich: z dnia 13 czerwca 2023 r.: (ZA – 5, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0), z dnia 4 października 2023 r.: (ZA – 5, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, powróciła do procedowania punktu 3. porządku posiedzenia.

Ad. 3. /kontynuacja/

Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.

Członek Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich, pani Beata Kocik, podkreśliła rolę kontroli i monitoringu i zapytała, na czym ma polegać edukacja (przykłady).

Kierownik Referatu ds. planowania w zakresie środowiska w Departamencie Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pani Agnieszka Fitrzyk, wyjaśniła, że zaplanowano dziesięć działań edukacyjnych o tematyce poprawy jakości powietrza i dotyczące uchwały „antysmogowej”, ponieważ mieszkańcy województwa nie wiedzą, że jest taki dokument. Gminy mają narzędzia w postaci stanowiska ekodoradcy, spotkań z mieszkańcami – różnymi grupami społecznymi. Są także działania wspólne, np. w ramach subregionu, Metropolii (skumulowane), np. pikniki. Działania te są sprawdzane poprzez monitorowanie sprawozdawczości: co roku do 15 lutego gminy i powiaty są zobowiązane do złożenia sprawozdania.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, poddała projekt uchwały pod głosowanie doraźnej Komisji ds. Klimatu:

(ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

/Opiniowanie projektu uchwały przez Komisję Środowiska i Gospodarki Wodnej wobec braku quorum przełożono na dodatkowe posiedzenie tej Komisji./

Członek doraźnej Komisji ds. Klimatu, pan Hubert Maślanka, zapytał, czy w konsultacjach z samorządami pojawił się wątek kontroli – kompetencji gmin w tym zakresie. Na Żywiecczyźnie problem zanieczyszczenia jest bardzo duży, realna sytuacja jest taka, że palenie śmieciami w domach zaczyna się po godzinie 15.00, kiedy urzędy się zamykają, a ciętymi oponami po 19.00, kiedy Straż Miejska ma dyżur jednoosobowy i odmawia kontroli. Wójtowie podkreślają, że trzeba pamiętać, że mieszkańcy to też wyborcy i ten kontekst jest dość istotny. Czy pojawił się wątek, aby kontrole przeprowadzały instytucje ponadlokalne, tak żeby mieszkańcy nie kojarzyli ich bezpośrednio z konkretnym wójtem, burmistrzem, prezydentem, którego wybierali?

Kierownik Referatu ds. planowania w zakresie środowiska w Departamencie Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pani Agnieszka Fitrzyk, wyjaśniła, że jeśli chodzi o przedsiębiorców, to jest to zadanie starosty. Wspomniane uwagi do nas trafiały; w ramach rekomendacji, w jaki sposób przeprowadzać kontrole, jest mowa o tym, że gminy mają możliwość nawiązania między sobą współpracy w obszarze przeprowadzania kontroli.

Członek doraźnej Komisji ds. Klimatu, pani Jadwiga Baczyńska, zapytała o koordynację tego programu z innymi istniejącymi w kraju programami.

Kierownik Referatu ds. planowania w zakresie środowiska w Departamencie Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pani Agnieszka Fitrzyk, powiedziała, że mieszkaniec może pozyskać środki z różnych źródeł (własne, program „Czyste Powietrze”, gminne). Rola koordynująca została przypisana ekodoradcy, lub osobie pełniącej w gminie zadania informowania mieszkańca o możliwości uzyskania dotacji. Jest to działanie wymagane w programie, w sprawozdaniu ma to być ujęte.

Dyrektor Centrum Zrównoważonej Gospodarki Miejskiej w Urzędzie Miasta Rybnika, pani Sylwia Brzezicka-Tesarczyk, podkreśliła, że należy kłaść nacisk na zwiększone dofinansowanie w gminach i miastach. Z doświadczenia wynika, że składanych wniosków jest dziesięciokrotnie więcej w stosunku do możliwości alokacji środków. Kilka lat w zakresie edukacji już zadziało, społeczeństwo jest wyedukowane,

ale należy dać narzędzia finansowania i współfinansowania. Istotne jest również, aby zapisy regulaminów gmin i miast nie wykluczały możliwości łączenia współfinansowania np. z programem „Czyste Powietrze” – zwiększy to efektywność programów.

Prezydent Jaworzna, pan Paweł Silbert, zwrócił uwagę, że należałoby zweryfikować całe systemowe podejście, ponieważ przez wszystkie lata w wielu perspektywach unijnych nie rozwiązaliśmy bardzo wielu bardzo podstawowych problemów. Reguły dotyczące budżetów unijnych mają być praktycznie jednakowe dla całej Europy, a przecież nie jest ona homogeniczna i inne problemy z powietrzem ma Hiszpania, a inne Polska; inne są w regionie śląskim, a inne na północy kraju. Powinniśmy negocjować pieniądze na konkretne rzeczy, kompleksowo pozyskiwać środki na to, aby ludziom móc powiedzieć, że będą mieć pieniądze w formie dotacji, a wkład własny będą mogli spłacić np. płacąc za ciepło w systemowym rozwiązaniu. Tak zrobiliśmy w naszym mieście w przypadku kanalizacji. W wielu miastach wybudowano kanalizację, a mieszkańcy nie chcieli się do niej przyłączyć. W naszym mieście nie daliśmy mieszkańcom powiedzieć „nie”, mieliśmy program wsparcia podłączenia i pożyczki. Powinny być realne narzędzia, program wsparcia finansowego, pomoc od początku do końca. Poza tym ciepło systemowe z ciepłowni lokalnych jest drogie, więc jaka to alternatywa dla ludzi – nie ma tu motywacji finansowej.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, zwróciła uwagę na szczególną rolę ekodoradców.

Członek doraźnej Komisji ds. Klimatu, pan Hubert Maślanka, przypomniał, że były programy, które wymagały od beneficjentów – osób fizycznych przeprowadzenia konkursu ofert, porównania ofert z rynku. To zniechęcało i taka osoba nawet nie udawała się do ekodoradcy.

Prezydent Jaworzna, pan Paweł Silbert, dodał, że jest ogromne ryzyko, że jeżeli pula środków w programie dofinansującym jest wyczerpana, a beneficjentów jest znacznie więcej, to żeby zadowolić wszystkich, zmniejsza się poziom dofinansowania – to jest działanie przeciwnskuteczne.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, podziękowała za wszystkie głosy i opinie w tym punkcie.

Ad. 4.

Dekarbonizacja ciepła w ramach strategii osiągnięcia zobowiązań klimatycznych Polski (wystąpienia: prof. UŚ dr hab. Iwona Jelonek, Prezydent Miasta Jaworzna Paweł Silbert, Dyrektor MCKiS w Jaworznie Sebastian Kuś).

Prezydent Jaworzna, pan Paweł Silbert, we wprowadzeniu powiedział, że Jaworzno wskutek kwestii regulacyjnych znalazło się w tarapatkach. Jest to miasto obszarowo duże, 39% powierzchni (60 km²) to lasy, podobny obszar to tereny zielone klasyfikowane jako rolne, łąki; bardzo dużo osób mieszka w zasobach jednorodzinnych ze sporymi ogrodami, dlatego mamy problem z ilością odpadów zielonych w postaci koszonej trawy. Na składowiskach są wyznaczone limity – nie wolno przyjąć więcej odpadów zielonych niż limit, bo grozi to karą i uchyleniem prawa do odbioru i przetwarzania odpadów.

Dochodziło do opóźnień, gnicia odpadów zielonych i zanieczyszczenia środowiska metanem. Pojawił się pomysł, aby to, co jest zasobem odnawialnym, przetworzyć w taki sposób, żeby nie emitować metanu. Udało się ustalić, że będzie to technicznie możliwe i da się uzyskać certyfikację dla tego przedsięwzięcia.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, przedstawiła prezentację dotyczącą dekarbonizacji ciepła w ramach strategii osiągnięcia zobowiązań klimatycznych Polski. Przybliżyła ideę przedsięwzięcia: sięgnęliśmy po siano jako paliwo i zbadaliśmy, co po spalaniu jest „na kominie”. W 2022 roku została podpisana umowa pomiędzy Uniwersytetem Śląskim, miastem Jaworzno i Miejskim Centrum Kultury i Sportu w Jaworznie dotycząca wzajemnej współpracy stron w zakresie realizacji badań naukowych, działalności dydaktycznej, organizacji i promocji wydarzeń skierowanych do społeczeństwa, a także w szczególności eksperymentalnego wytwarzania i wykorzystania energetycznego peletu z biomasy w ramach projektu realizowanego przez Centre for Biomass Energy Research and Education w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Badamy wpływ na otoczenie zewnętrzne – trawa, siano ma bardzo dużo chloru – musieliśmy stworzyć mieszankę jak najbardziej obojętną dla środowiska naturalnego. Posługujemy się normami Światowej Organizacji Zdrowia, sięgamy po konkretne dokumenty, aby paliwo, które wytwarzamy, nie było traktowane jako odpad, ale było ustandaryzowane. Znaleźliśmy certyfikację instytutów europejskich, ale podane tam zakresy parametrów okazały się niewystarczające. We wrześniu rozpoczęliśmy certyfikację gotowego produktu. Publikujemy o tym

przedsięwzięciu w czasopismach z najwyższej półki (do tej pory 13 publikacji). W produkowanym pelecie nie może znaleźć się węgiel drzewny, dziegieć, naturalny koks, piasek, plastiki, tworzywa sztuczne. Trzeba o to zadbać właśnie poprzez certyfikację. Są już piece na pelet wytworzony z trawy/siana.

Wydruk prezentacji stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

Prezydent Jaworzna, pan Paweł Silbert, podkreślił, że takie przedsięwzięcia są ważne, nie należy lekceważyć niczego, co może „przynieść” coś nowego. Są dowody na to, że to działa i interesują się tym poważni naukowcy.

Ad. 5, 6.

Część terenowa posiedzenia: przejazd na Stadion Sportowy MCKiS, Jaworzno ul. Moniuszki 95 – prezentacja urządzeń i maszyn do wytwarzania i spalania peletu z biomasy na potrzeby własne. Podsumowanie i zakończenie.

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu oraz Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, podziękowała wszystkim zebrany i zaprosiła na część terenową posiedzenia.

Iwona Jelonek

Przewodnicząca doraźnej Komisji ds. Klimatu
Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej

Marek Bieniek

Przewodniczący Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich

Protokół sporządziła
Ewa Blondzik